

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نياشت تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهيم
بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهيم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت
ویرجینیا - امریکا
اول اکتوبر ۲۰۰۹

بیاید پښتو بیاموزیم

۲۰ لوست

(درس ۲۰)

په پښتو کې ضمائر - پاتې برخه

اشاري ضمائر:

د دغو ضمایرو په مرسته چې کله هم د گوتې په ښودلو سره بدرگه کيږي د شیانو او اشخاصو لیرېوالی او نیردېوالی ښودل کيږي او دوه ډوله دي:

۱- نیردې اشاري ضمائر:

- دغه این

- دا این (بیشتر برای مؤنث)

- دغې این (برای مؤنث)

- دغو اینها برای صیغه های جمع مذکر و مؤنث

به این مثالها توجه فرمائید:

- دغه سړي جگه (بلند) ونه (قد، درخت) لري

در جمله بالا متوجه شده باشید که لغت (ونه) به دو معنی (قد، قامت و درخت) گفته شده برای اینکه آنها را خوبتر ذهن نشین ساخته باشیم هریک را در جملات جداگانه استعمال میکنیم:

- د دغې ښځې ونه جگه ده قامت این خانم بلند است

- په پخوا نې وختونو کې کله به چې کلیو ته تلو د سړک په غاړه جگې، جگې ونې ولارې وې در گذشته ها وقتی به دهات میرفتیم برکنار سړک درختهای بلند استاده بودند (قامت کشیده بودند)

در جمله بالا شما با لغت (غاړه) آشنا میشوید که چند معنی دارد:

- غاړه گردن، د زرمینې غاړه لکه د هیلې (مرغابی) غاړه ده

- غاړه گلو، حنجره و آواز، کلمه سندرغاړی یا سندر غاړې ازینجا نشأت میکند

- غاړه کنار و لب چیزې، د ویاله غاړه (لب جوی)، د منگي غاړه (گردن کوزه)

- دغو هلکانو ته ووايه چې کورته لار شي

۲- لېري اشاري ضمير :

- هغه آن ، هغه سړی زموږ د کلي مشر دی
 - هوغه آن (یک اندازه دورتر) ، هوغه هلک ويني ؟
 - هغې آن (برای مؤنث) ، هغې پېغلې ته ووايه چې ولې خپل مخ پټوي ؟
 - هغو يا هغوی آنها ، هغوی ته ووايه چې دوی زموږ مېلمانه دي
- هموطنان گرامی پښتو زبان ما در محاوره های شان حتی در نیشته هایشان ضمير اشاری مذکر را دل بالا برای اسمای مؤنث نیز استعمال میکنند.

استفهامی ضمير :

- دا هغه ضمير دي چې په غونډلو (جملو) کې د سؤال او جواب په وخت کې د اشخاصو او شيانو پر ځای کارول کيږي ، لکه چې په دري کې: که ، کډام ، چرا ، چه ، کجا؟ استفهامی آدات يا توري دي ، په پښتو کې هم دغه استفهامي ضمير دي :
- څوک که (کې) ، پروڼ تاسو کره څوک مېلمه وو؟ ديروز که خانه شما مهمان بود؟
 - چا که ، له تاسره چا روغېر کاوه؟ با تو که احوالپرسی ميکړد؟
 - څه چه يا چې ، هلکه! څه غواړي چې دومره په غصه يې؟ او بچه! چه ميخواهي که اينقدر غضب استي ؟
- همدا شانته : څو ، کوم ، څومره ، څوک دی ، کوم يو ، کوم سړی ، کومه ښځه ، کومې ښځې ، د کومو خلکو او نور

- مبهم ضمير :

- هيڅ ، زه نن هيڅ پيسې نه لرم
 - هيڅ څوک ، هيچکس ، نن په ټولگي کې هيڅ څوک نشته ټول رخصت دي
 - هرڅوک ، هرکس ، هرڅوک چې له بل چا سره بد کوی ، هغه به بد ويني
 - هرڅه ، هر آنچه ، له بېوزلو سره هرڅه مو چې له لاسه کيږي مه يې سپموي
 - نور څوک ، کس ديگر ، نور څوک نه ووچي تا ما ته ږوي راوره؟
 - هيڅ څوک ، هيچ کس ، هيڅ څوک له خپلو خلکو سره دومره جفا نه کوي چې زموږ اوسني واکمنان يې کوي
- هرڅو يا هر څومره هر قدر باهر اندازه ،

که هر څو مي د دنيا ملکونه ډېر شي
زما به هېر نه شي د ښکلي پښتونخوا دغرو سونه

تا ته راشمه زړگی ځما فارغ شي
بي له ته مي اندېښني د زړه مارونه

همدا شانته : ، بل څوک ، هيچ چا ، نورڅه ،
نور هيڅ او نور.
تر بل لوست پورې مو په خدای سپارم.